

Distorsiuni ale comunicării în limba română legate de activitatea de traducere

Constantin MANEA, Maria-Camelia MANEA,
Dănuța-Magdalena PRUNEANU

Contribuția de față își propune să abordeze unele dintre acele cuvinte recente – neologisme propriu-zise, „barbarisme”, calchieri, clișee etc. – a căror pătrundere în limba română se datorează, direct sau indirect, activității de traducere din limba engleză. Paradoxal, atât stăpânirea mai degrabă bună, cât și lacunele evidente de cunoaștere a limbii engleze contribuie, fiecare în felul său, la creșterea numărului acestor termeni – dintre care destul de mulți vor rămâne, fără îndoială, în lexicul limbii române – unii ajungând să se numere printre termenii de circulație internațională.

Cu toate că misiunea traducătorului este aceea de a intermedia mediile culturale aflate în contact, nu de a „translitera” simple mesaje de relevanță informativă, adesea lexicul limbii-țintă este afectat de aflulul de termeni obținuți (și) prin nedorita literalitate a traducerilor nefericite, ca și prin fenomenul preluării de forme sau sensuri *calchiate*. Procesul de înțelegere și redare corectă a termenilor și expresiilor este supus transferului itemurilor lingvistice dinspre mediul lor lingvistic obișnuit spre o țintă reprezentată de limba în care se face traducerea. Dacă în acest proces se fac simțite erori și, mai ales, dacă ele încep să nu mai fie percepute ca fiind „corpuri străine” în contextul limbii-țintă, putem asista la o preluare a lor de către aceasta din urmă, ca neologisme propriu-zise. Fără să încerce o abordare de tip normativ, lucrarea își propune să semnaleze câteva aspecte ale „stricării limbii” prin „invazia” de anglicisme neadaptate. Numărul „barbarismelor”, al termenilor rău formați și al străinismelor violent „exotice” este din ce în ce mai mare în româna actuală – în mod obiectiv, dar și subiectiv (cauzele fiind multiple: în special autosuficiența, superficialitatea, atitudinea anglomană sau de copiere servilă a originalului, dar și numărul însemnat de „prieteni perfizi” ai vocabularului anglo-american – cu care însă un cunoscător al limbii engleze ar trebui să fie temeinic familiarizat, de exemplu, *aplicație, agonie, calificare, decadă, decent, inginer, locație, patetic, prejudiciu, pretext, versatil, vicar*).

Lucrarea de față intenționează să ofere ilustrări ale incredibilei varietăți de situații, contexte și cazuri în care lipsa de nuanțe în gândire sau chiar de logică, lipsa de cultură, lipsa de empatie cu textul tradus sau cu contextul specific ori pur și simplu cunoașterea defectuoasă sau aproximativă a vocabularului celor două limbi în contact duc la generarea de texte (cele mai multe de circulație națională) care abundă în astfel de „barbarisme”, clișee anglizante, improprietați semantico-lexicale și autentice „perle”, multe dintre ele ajunse, din nefericire, chiar „cuvinte / expresii la modă”. O adevărată *decalcomanie* conduce la apariția de calcuri de diverse tipuri,

de la cele semantice („*experimentezi* altă senzație” – cf. engl. *to experience* “to participate in or undergo; to be emotionally or aesthetically moved by; to feel” (COLL) la calcurile de structură sau morfologice ori cele sintactice (de exemplu, *Care pare să fie problema?*) sau frazeologic-paremiologice (de exemplu, *Când o zbură porcul*). Pe de altă parte, calchiera poate duce la reintroducerea în limbă a unor termeni considerați în genere învechiți, cum ar fi *slujbă* (după modelul engl. *job*). Termenii selectați din presa recentă și discutați în lumina considerațiilor de mai sus dau dimensiunea, tragi-comică, a unei „romgleze” deconcertante, utilizate îndeosebi de ziariști sau persoane publice, foarte familiarizați cu textele în limba engleză (citite și cel mai adesea traduse din surse anglo-saxone diverse – în majoritate, ziare și reviste).

Sunt foarte numeroase situațiile și contextele aflate în legătură cu lexicul și îmbogățirea lui în care se pot detecta aportul sau măcar influența muncii de traducere. Când apar erori în această activitate – și mai ales când acestea au tendința să se generalizeze, prin repetare (îndeosebi în uzul impus de mijloacele de comunicare în masă: presă, radio, televiziune, cinema) – atunci vocabularul general al limbii este afectat; deși lucrarea de față nu are în vedere o abordare normativă, trebuie recunoscut faptul că, în astfel de cazuri, eforturile de cultivare a limbii ar trebui să se facă simțite cu prisosință. Pe lângă traducătorii buni, calificați (și, unii dintre ei, chiar talentați), există și persoane neavizate care, traducând din limba engleză, pe care nu o cunosc decât aproximativ, pun în circulație – în presă sau în media audio-video – „barbarisme” (englezisme, în cazul de față), termeni improprii și clișee verbale neadaptate spiritului limbii noastre. Aceste traduceri nefericite, aproximative sau complet greșite caricaturizează limba română, iar tirajul mare al unora dintre ziarele și revistele în care apar ori puterea de penetrare a canalelor media care colportează astfel de forme incorecte pot duce (sau chiar duc, în timp) la generalizarea lor, ca modele de limbă acceptabile. Ele dovedesc o lipsă crasă de nuanță în exprimare și/sau gândire, lipsa de înțelegere a textului tradus sau a contextului (pragmatic, cultural etc.) în care acesta apare, trădarea logicii elementare sau, pur și simplu, slaba cunoaștere a vocabularului celor două limbi. Lucrul cel mai important însă este că unii dintre traducătorii (declarați sau nu ca atare) sunt de fapt persoane care lucrează în domeniul mass-media și care, în virtutea cunoașterii aproximative și defectuoase a limbii engleze, acționează ca intermediari într-un trafic lexical din care limba noastră poate să iasă pe de o parte afectată, chiar „urâtită”, iar pe de altă parte (să recunoaștem, în mod paradoxal) îmbogățită.

Barbarismele puse în circulație, între altele, de traducerea grăbită, neavizată sau incompetentă a unor materiale de presă (provenind din lumea anglo-saxonă), preluate apoi ca substanță a unor articole de presă (iar mai apoi ca model de limbă pentru unele persoane publice dornice să epateze prin nouitatea vocabularului folosit și, în final, de către vorbitorii comuni), ilustrează o gamă destul de întinsă de construcții sau sensuri artificiale, (încă) neromânești, neadaptate spiritului limbii de împrumut – de la „englezismul” patent la termenul anglizant „la modă”¹, socotit cel

¹ Termeni pentru care limba engleză folosește, între altele, cuvântul *buzz word* “(Informal) a word, often originating in a particular jargon, that becomes a vogue word in the community as a whole or among a particular group” (COLL).

mai adesea „interesant”, „exotic” sau „specializat / tehnic”: așadar, de la cuvinte și expresii precum *educație formală / nonformală* până la *termen de validitate* (pentru *termen de valabilitate*).

Preluarea literală a unui cuvânt, ca ilustrare a mecanismului calculului semantic, a dus la înmulțirea cazurilor când unor cuvinte din vocabularul vechi al limbii române li s-a adăugat un sens propriu termenului englezesc corespunzător, de exemplu, *țintă* cu sensul de *obiectiv* (în context militar, strategic etc.) sau *slujbă*, termen „reîntinerit” sub influența indubitabilă a engl. *job* „serviciu, post; loc de muncă”.

Neatenția, neconsultarea dicționarelor (bilingve sau monolingve), necunoașterea (nu neapărat nuanțată) a vocabularului celor două limbi aflate în contact sunt numai câteva dintre cauzele unor exprimări improprii sau ilogice, rizibile, neadaptate spiritului limbii române (în unele cazuri, nu numai semantic, dar și gramatical) sau în mod flagrant aproximativ-amatoristice. În multe traduceri subtitrate pe care le putem vedea la televizor apar termeni și formulări ca: „ne vom pregăti ca *guerile*”, *bavarieni*, „concediu *lucrativ*” (pentru engl. “*working vacation*”). În alte cazuri, e adevărat, este vorba numai despre tratarea nefericită a unor nuanțe semantice, implicații colocative sau stilistice: „(...) au o *conotație magică*”, „Copilul *se centrează* pe întâmplări cu animale sau cu oameni”, „atunci, se cer *măsuri totale*”, *manifestare de forță* (ca echivalent al engl. *a show of force* „demonstrație de forță”).

Traducerile superficiale pot duce la apariția unor adevărate „perle”, în care este trădată fie referențialitatea mesajului – de exemplu, *sloth* “a slow-moving tropical American mammal that hangs upside down from the branches of trees using its long limbs and hooked claws” (OXF) – rom. „leneș (zool.), *Bradypus tridactylus* sau *Choloepus didactylus*” – tradus ca *trântor*, “rather *jerry-built*” (tradus prin „construită *cam nemțește*”), titlul operei lui Henry James *The Turn of the Screw* tradus ca „Turnul scorpiei”, *Generalul Staff* (pentru a traduce *the General Staff* „Statul Major”), „sunt *de gardă*” (traducere a engl. *I am on my guard* „sunt în gardă / pregătit”); fie corectitudinea sau adecvarea exprimării – de exemplu, „nu *excede de modernism*”, „o substanță *inhidră*” (în loc de *anhidră* – cf. engl. *anhydrous* “not containing water”).

Dacă necunoașterea, în general, a vocabularului limbii engleze duce la traduceri greșite sau aproximative, „după ureche” (de exemplu, “the *trappings* of the West”² tradus prin „*capcanele Occidentului*”), cazul cel mai tipic pentru apariția acestor „perle” este ignorarea așa-numiților *False Friends / Deceptive Cognates* „prieteni perfizi / trădători”³ – de exemplu, *vicious* „rău, hapsân” – tradus ca „plin de vicii” (cf. rom. *vicios*), „n-am nici măcar un scaun *decent* să-ți dau”⁴, „lunga *agonie* (...)”, ca aceea din Vietnam”, „*dieta* aborigenilor e formată din (...)”, „acum, englezii

² Termenul *trappings* este definit în dicționare ca “the accessories and adornments that characterize or symbolize a condition, office, etc.: *the visible trappings of success*” (COLL).

³ Care constituie tot atâtea *paronime și omonime interlingvistice*. Aceste cazuri de traducere greșită reprezintă cea mai bună ilustrare a abdicării traducătorului de la efortul de a „lupta” cu literalitatea strictă (și, după cum se observă, înșelătoare) a textului care trebuie tradus.

⁴ E de observat că, în ultima vreme, adj. *decent* se folosește aproape exclusiv în colocații ca: *salarii decente, condiții de lucru decente*; cf. eng. *decent* “proper and suitable; fitting: *a decent burial*” (COLL).

aveau *scuza* perfectă să fie egoiști”, „*argumentele* în legătură cu moartea lui Ceaikovski” (în loc de „*disputele* care s-au ținut în jurul morții...”).

Tendința de a nu depăși literalitatea textului original atinge și nivelul frazeologic (uneori, chiar paremiologic) sau sintagmatic – de exemplu, „*Nu din nou!* / *Nu iară(și)!*” în loc de „Iar? Nu!” sau „Iar(ăși)? Nu se poate!”; „Cenușăreasa fredona un cântecel care-i venise ei în mine *de nicăieri*” – pentru „(...) *din senin*”; „dându-ne *a doua șansă* să (...)” – în loc de „(...) *o nouă șansă*”; „Cerul e limita!” (cf. engl. “The sky is the limit”); „Sunt fericit că *pot să ajut...*”; „Am nevoie de o *favoare*”; „Când o *zbură porcul!*” (în loc de „La Paștele *cailor!*”) etc. E adevărat că, în unele cazuri, este vorba despre termeni specializați – de exemplu, „*buzunarul* Falaise a fost capturat” (pentru ceea ce ar trebui să se numească în românește „pungă – prin încercuire”).

Literalitatea traducerii apare și mai clar în acele cazuri în care înseși structurile și construcțiile gramaticale au fost redactate ca în limba-sursă – de exemplu, „Care *pare să fie* problema?” (cf. “What *seems to be* the matter?”), „180.000 *trupe* ONU au pătruns în Coreea” (în loc de „180.000 de *soldați / militari*” – cf. engl. *troops* “(pl.) armed forces; soldiers” (COLL), „*N-am impresia* că te fac prea fericită, nu?” (în loc de „*Am impresia* că nu prea te fac fericită” – cf. engl. “I don’t think I am making you very happy”); „*Două alte* vedete” (în loc de „*Alte două* vedete” – cf. engl. “Two other stars”); „N-avem cum să știm, *cu Druggin* mort” (în loc de „... *acum* că a murit Druggin”); „a *bătut-o până la moarte*” (cf. engl. *he beat her to death*); „Pentru mult timp, tatuajele au fost asociate cu marinarii și delicvenții” (în loc de „Mult timp...”); „Fiecare roșie e *testată pentru* prospețime și bogăția gustului” (cf. engl. *to be tested for...*)⁵; „Luăm o salată. Și... *vorbim noi*” (în loc de „*Mai vorbim noi*”, „... vorbim noi *apoi / după aceea / dup-aia*”).

Pe lângă cauzele deja menționate ale literalității în traducere, care implică, în mod semnificativ și masiv, și factori extralingvistici (autosuficiența, excesul de încredere în propriile cunoștințe, superficialitatea sau chiar indolența în ceea ce privește activitatea de documentare specifică actului de traducere), *atitudinea anglomană* duce, și ea, la o abordare servilă a textului (și contextului – uneori mai larg, cultural) anglo-american – de exemplu, traducerea lui *Caucasian* “another word for *Caucasoid* – denoting, relating to, or belonging to the light-complexioned racial group of mankind, which includes the peoples indigenous to Europe, N Africa, SW Asia, and the Indian subcontinent and their descendants in other parts of the world” (COLL) ca atare (*caucazian*), în loc de *europoid*; *ceasul cu alarmă* (cf. engl. *alarm clock* – în loc de *ceas cu sonerie / ceas deșteptător*; „am setat / pus / fixat *alarma*”). În mod asemănător, începe să se abuzeze de expresia *în contrast* „spre deosebire (de)”, reflex indubitabil al engl. *in contrast* (v. engl. *contrast* “distinction or emphasis of difference by comparison of opposite or dissimilar things, qualities, etc. (esp. in the phrases *by contrast, in contrast to or with*)” – COLL).

⁵ To test “2. (often foll. by *for*) to carry out an examination on (a substance, material, or system) by applying some chemical or physical procedure designed to indicate the presence of a substance or the possession of a property: *to test food for arsenic; to test for magnetization*” (COLL).

Traducerea poate îmbogăți fondul lexical al limbii române – și chiar face acest lucru, în mod demonstrabil (așa cum s-a întâmplat, de altfel, și în trecut, când limbi ca neogreaca, italiana, germana, franceza au reprezentat „vioara întâi”); iar versiunile „anglizate” rezultate din comoditatea autorului (sau a ziaristului care a folosit materialele astfel traduse pentru compilarea propriilor articole) va da întâietate, în mod sigur, unor termeni internaționali – cei mai mulți, rădăcini latine sau neolatine. Astfel, se poate afirma că multe cuvinte „culte” sunt reintroduse în lexicul limbii (din sursă anglo-saxonă, în cazul de față): *oponent* începe să fie mai întrebuițat decât *adversar* sau *dușman*, *a se disipa* începe să câștige notorietate („e nevoie de 24 de ore pentru ca toxinele să se *disipeze* complet”), *epic* câștigă teren în uzul limbii curente, în contexte ca „o tragedie *epică*” – cf. engl. *epic* “of heroic or impressive proportions: *an epic voyage*” (COLL).

Zeci și zeci de termeni de origine anglo-americană pătrund actualmente în varianta publicistică a limbii române – dar, implicit, și în limba comună (de exemplu, *lip gloss*, redus la *gloss*, sau *make-up artist*, *PR* “public relations” etc.), deși considerăm că sunt numeroase semne de întrebare în legătură cu șansele de a se impune în limbă ale unor anglicisme *sui-generis* (în realitate, barbarisme) precum: „porcușori de Guineea” (în loc de *cobai*), „reabilitarea sistemului” (în loc de „reamenajarea / reconstrucția / renovarea / refacerea / sistemului” – de exemplu, „Noi ne-am obligat doar să realizăm infrastructura din interiorul parcului industrial, iar în rest avem programe de *reabilitare* a unor drumurile învecinate” – *Autostrada Nokia*, în *Cotidianul*, 07.05.2007); „Adriana Săftoiu a confirmat ieri, în cadrul unei discuții *informale* cu ziaristii (...), că și-a depus demisia încă de luni”. (*Cum a făcut Elena Udrea curățenie în jurul lui Băsescu*, în *Cotidianul*, 30.03.2007); „(...) în urma unei întâlniri *informale* de ieri seară de la un restaurant din București, liderii PSD au hotărât să nu accepte nicio propunere venită din partea președintelui Băsescu (...)” (*Negocieri la Cotroceni cu săbiile pe masă*, în *Adevărul*, 20.03.2007); „Unul dintre candidați scria: „Profesorul dialogizează (sic!) cu elevii săi prin *itemi*” (*Jumătate dintre profesori, corigenți la titularizare*, în *Cotidianul*, 26.07.2005).

Unele anglicisme din categoria la care ne referim au fost utilizate, în limba de origine, *eufemistic*: „Liviu Voinea (...) susține că din România vor pleca firmele care au venit aici prin *relocare*, pentru mână de lucru ieftină (...)” (*România caută muncitori nemți*, în *Cotidianul*, 27.10.2006); „Coloșii industriali din interiorul orașelor importante ale țării își vor schimba în câțiva ani poziția. Deja combinate importante din Capitală și-au exprimat intenția de a-și *reloca* activitatea (...) *Relocarea*, proces pe termen mediu și lung” (*Mamușii industriali părăsesc marile orașe*, în *Adevărul*, 30.05.06); „*Delocalizarea* luptei împotriva terorismului dusă de CIA a antrenat țări ca Spania, Italia, Germania, Suedia, Norvegia, Polonia, România, Ungaria, Maroc, observă „Le Figaro””. (*Uniunea Europeană cere, oficial, explicații guvernului SUA*, în *Avea*, 23.11.2005). „Inițial, noile tehnologii ale interfeței om-calculator au fost inventate pentru a ajuta persoanele cu *dizabilități*”. (*Cyborgii sunt printre noi*, în *Cotidianul*, 11.05.2007); „(...) spotul a stârnit reacții puternice din partea organizațiilor care apără drepturile persoanelor cu *dizabilități*, în cadrul unei emisiuni de la Antena 3”. (*Doamna Tăriceanu, pedepsită pentru clip*, în *Evenimentul zilei*, 25.08.2005).

Adesea însă acești termeni pun probleme de discriminare a sensurilor: care ar fi, de pildă, deosebirea dintre „*Mutări și relocări*” (cf. *relocation* < *to relocate* “1. to move or be moved to a new place, esp. (of an employee, a business, etc.) to a new area or place of employment. 2. (*intr.*) (of an employee, a business, etc.) to move for reasons of business to a new area or place of employment”)? La fel, pentru a deosebi *huligan* de *hooligan* este nevoie de cunoștințe sigure de engleză.

Este limpede că există termeni de influență anglo-saxonă care tind să se impună, mai ales numeric, în limbajul presei actuale, dar de multe ori și în limba curentă: de pildă, *a returna* o carte tinde să înlocuiască pe *a restitui* / *a înapoia* „(...) omul trebuie să păstreze bonul cel puțin 30 de zile, pentru ca să poată *returna* un produs defect în timp de 30 de zile”, declară Laura Pascu”. (*Garanția produselor cumpărate iese la mezat*, în *Cotidianul*, 30.08.2006); *sever* se folosește insistent în sensul de „grav, drastic, serios”: „(...) raportul (...) prognozează că vor urma creșteri de temperaturi ce ar putea da naștere la secete *severe*, valuri de căldură și creșterea nivelului mărilor”. (*Jacques Chirac: întreaga planetă este în pericol!*, în *Adevărul*, 05.02.2007); *proeminent* îl înlocuiește pe (*bine*)*cunoscut*, *de frunte*: „Un alt document dezvăluie că doi *proeminenți* lideri de stânga, Tariq Ali și Robin Blackburn, l-au „curtat” pe John Lennon în speranța de a-l convinge să finanțeze o librărie și o sală de lectură ale Noii Stângi, la Londra” (*FBI face public dosarul secret al lui John Lennon*, în *Adevărul*, 21.12.2006); „*În contrast*, în cel de-al Doilea Război Mondial, 406.000 militari americani și-au pierdut viața...” (*Campania din Irak, mai lungă decât al Doilea Război Mondial*, în *Evenimentul zilei*, 24.11.2006).

Alții tind să devină simpli „termeni la modă” – și, în același timp, barbarisme: „(...) țările aliate, care au pus la dispoziția SUA *locații* de tranzit, detenție/anchetă a prezumtivilor teroriști (...)”; „încearcă să obțină imagini luate din satelit ale unor *locații* din România și Polonia (...)” (*Uniunea Europeană cere, oficial, explicații guvernului SUA*, în *Avea*, 23.11.2005); „televiziunea publică și-a *focusat* interesul pe meciul Middlesbrough–Steaua, căruia i-a dedicat trei zile de ediții speciale”. (*Intrăm în groapa cu hooligani*, în *Cotidianul*, 27.04.2006); „*ținuta*... recomandată a *party-ului* este, desigur, cea a epocii de glorie a formației – pantaloni trapez, gulere largi”. (*Boney M, concert la Club 30 din Timișoara*, în *Curentul*, 12.10.2005).

Firește, nu se poate anticipa în mod serios (sau principal) asupra șanselor – în mod sigur, destul de diferite – ale unor astfel de termeni de a se impune în uzul limbii: „(...) doar 0,1% din totalul *fermierilor* de la noi au mai mult de 100 de vaci în gospodărie și ar putea, astfel, să facă investiții semnificative”. (*Laptele pierde startul aderării la UE*, în *Evenimentul zilei*, 24.11.2006); „(...) cei de la BGS au certificat de *paramedici* și brevet de scufundători”. (*Călin Goia: „Nu sunt un salvator!”*, în *Realitatea românească*, 15 septembrie 2005); „Gabriela și Lembit Opik au fost și protagoniștii unui *pictorial*, realizat într-un hotel, lăsându-se fotografiați în ipostaze foarte tandre”. (*Relația noastră nu e bazată pe sex*, în *Avea*, 17.01.2007). Dacă termeni ca *proeminent* „important, de frunte/vază, celebru”, *dramatic* „semnificativ, mare/major; impresionant”, *sever* „grav, serios, drastic; dur”, *locație* „amplasare, loc, situare; sediu”, *porcușor de Guineea* „cobai”, *reabilitare* „reconstrucție, renovare; punere la punct”, *educație formală / nonformală*, *itemi* au șanse să rămână în vocabularul și uzul curent al limbii române, se pare că sunt mai puține șanse în acest sens pentru cuvinte și forme sau exprimări ca *adecvanță*, *bavarieni*, *estonieni*,

cecklist, a se focusa, a se centra „a se concentra”, un climat simpatetic, termen de validitate.

Un fenomen destul de răspândit în cadrul acestui proces de împrumut lexical este reprezentat de calcurile gramaticale: „Schimbările demografice și scăderea fertilității au avut implicații deosebite pentru *politicile sociale*, piața muncii, sistemul de sănătate și învățământ”. (*Vrei sau nu vrei să rămâi în România?*, în *Cotidianul*, 26.10.2007); „Savanții cred că fără *politici de mediu* adecvate (...) numărul zilelor calde și periculoase va fi între 200 și 500% mai mare”. (*Canicula se instalează și noaptea și se prelungește până marți*, în *Cotidianul*, 20.06.2007).

Unii termeni de origine anglo-americană au o certă încărcătură culturală (mai mult sau mai puțin evidentă), unele cuvinte din acest grup constituind chiar „citate culturale”: „Sâmbătă, *agonia și extazul* au fost apanajul suedezilor și trinidadienilor” (*Pirații din Caraibe*, în *Cotidianul*, 12.06.2006); „(...) studiul a demonstrat că „*gulerile albe*” – managerii, administratorii și intelectualii – sunt mai puțin satisfăcute de viața lor decât persoanele implicate în procesul de producție, efectuând muncă fizică”. (*Frizerii și florarii, cei mai fericiți*, în *Libertatea*, 30.03.2006); *Zi neagră pentru gulerile albe PSD* (titlu de articol din *Averea*, 21.12.2005) – cf. engl. *white collar* “of, relating to, or designating nonmanual and usually salaried workers employed in professional and clerical occupations: *white-collar union*” (COLL).

Chiar dacă româna s-a dovedit o limbă ospitalieră, un „paradis al împrumutului lexical”, o limbă „omnivoră” (așa cum au constatat și mulți lingviști străini), iar procesul „sincronizării” sale cu limbile de cultură occidentale este nu numai de dorit, dar și o actualitate certă (în special în contextul tendinței de globalizare), nu ar fi rău ca „filtrul” normării lingvistice să opereze în mod concret și eficient în acest domeniu, prin eforturile conjugate ale specialiștilor – nu în ultimul rând ale celor din domeniul învățământului și al educației; filierele și mecanismele prin care se desfășoară acest împrumut ar trebui să fie „ecologizate” – măcar în măsura reprezentată de acțiunea școlii și a factorilor culturali încă activi. Desigur, normarea nu s-ar cuveni să fie percepută ca o „sperietoare” sau ca un „jug” impus utilizatorilor limbii, ci ca o minimă cerință de măsură și bun-simț. Credem că este, totuși, de dorit ca neștiința unora să nu ajungă norma / standardul de referință după care să se conducă un proces atât de important cum este îmbogățirea lexicală a limbii.

Bibliografie

- Avram 1997: Mioara Avram, *Anglicismele în limba română actuală*, București, Editura Academiei Române.
- Bantaș 1978: Andrei Bantaș, *English and Contrastive Studies*, București, T.U.B.
- Bantaș, Croitoru 1998: Andrei Bantaș, Elena Croitoru, *Didactica traducerii*, București, Editura Teora.
- COLL = *Collins English Dictionary and Thesaurus*, HarperCollins Publishers, 1992 (dicționar electronic, Versiunea 0.1).
- DEX² = *Dicționarul explicativ al limbii române* (coord. Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche), Editura Univers enciclopedic, București, 1998.
- Dimitrescu 1995: Florica Dimitrescu, *Dinamica lexicului românesc*, Cluj, Editura Clusium.

- Hristea 1994: Theodor Hristea, *Probleme de cultivare și de studiere a limbii române contemporane*, București, Academia Universitară Athenæum.
- MCM = *MacMillan English Dictionary for Advanced Learners*, MacMillan Publishers Limited, 2002.
- Manea 2006: Constantin Manea, Maria-Camelia Manea, *Translation from English and Decalcomania – as Sources of Both Errors and Lexical Enrichment in Contemporary Romanian*, în *Studii de gramatică contrastivă*, nr. 6, Editura Universității din Pitești, p. 103-118.
- MDN = Marcu 2000: Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, București, Editura Saeculum I.O.
- Stoichițoiu Ichim 1993: Adriana Stoichițoiu Ichim, *Anglomania – o formă de snobism lingvistic*, în *Comunicările Hyperion*, vol. II, București, Editura Hyperion XXI, p. 270-280.
- Stoichițoiu Ichim 2001: Adriana Stoichițoiu Ichim, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, București, Editura ALL.
- OXF = *The New Oxford Dictionary of English*, Oxford University Press, 2001.
- WEB = *Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language*, New York/Avenel, Gramercy Books, 1994.

Communication's distortions in romanian language, in relation with the translation

It is the main aim of the present paper to present evidence corroborating the opinion that much of the neologizing lingo today's Romanian press uses is, to some extent, the result of translation (or else, *mistranslation*) from sources written – or orally delivered – in English. When translation is seen as mere 'transliteration' of a text / message conveyed in a foreign language, messages naturally go awry; but when a whole domain of the target-language (i.e. the lexicon of contemporary Romanian) is affected by this trend, the influence thus recorded can be really critical. The channels which that influence has adopted in order to permeate the more recent Romanian vocabulary are no doubt various: literal translation, literal taking over, misadaptation, inept or infelicitous equivalents, loan translation / calque, etc. The authors did not choose a normative or (hyper)critical approach.

Pitești, România